

Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu, (ur. Milana Černelić, Jadranka Grbić Jakopović, Tihana Rubić, Marijeta Rajković Iveta, Matija Dronjić, Mihovil Gotal), Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, FF Press, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Zagreb-Subotica, 2014., 686 str.

Zbornik *Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu* sadrži trideset i osam radova proizašlih iz izlaganja održanih na istoimenom znanstvenom skupu održanom u mjesecu studenome 2012. godine u Zagrebu, u organizaciji Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju dotičnoga fakulteta, te uz financijsku potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske.

Skup je bio izravno povezan s dugogodišnjim i sveobuhvatnim istraživanjem Hrvata Bunjevaca kao jedne od (sub)etničkih zajednica u Hrvatskoj i manjinske hrvatske bunjevačke zajednice u republikama Srbiji i Mađarskoj. Većina tih istraživanja provodila se u okrilju znanstvenih projekata (npr. projekt Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske *Identitet i etnokulturno oblikovanje Bunjevaca*, voditeljice prof. dr. sc. Milane Černelić), te u okviru znanstveno-istraživačke djelatnosti više sveučilišnih, znanstvenih i kulturnih institucija iz Hrvatske, Mađarske i Srbije.

Tematika radova pripada područjima istraživanja više znanosti i znanstvenih disciplina (povijesti, etnologije i kulturne antropologije, lingvistike, sociologije, socijalne demografije i dr.) što ukazuje na iznimnu i nadasve potrebnu

interdisciplinarnost. Autori su eminentni znanstvenici navedenih znanstvenih provenijencija ne samo iz Hrvatske, nego i drugih, izravno zainteresiranih i u problematiku involviranih zemalja, a to su Mađarska i Srbija.

Sukladno sesijama skupa, knjiga je podijeljena u nekoliko tematski srodnih cjelina.

Prva cjelina („Povijesne teme“) obuhvaća radove koji se bave ranim bunjevačkim seobama (primjerice u XVII. i XVIII. stoljeću), te nekim suvremenijim migracijama (primjerice one iz XX. stoljeća), kao i utjecajima državnih ideologija u XX. stoljeću na identitet bunjevačkoga ogranka u Vojvodini, tj. Srbiji.

Druga cjelina („Jezik i govor“) donosi analizu govora odabranih (istraživanih) lokaliteta na kojima žive primorski Bunjevci, zatim onima u Mađarskoj (Bajski trokut). Jedan je rad posvećen jezičnoj situaciji kroz analizu javnih glasila. Jedan broj radnji posvećen je i „pučkim umjetnicima“, a sastavljeno je od tri članka koja predstavljaju rad istaknutih bunjevačkih pučkih umjetnika

te tako doprinose i proširenju i obogaćenju naših spoznaja o Bunjevcima.

Treća cjelina („Bunjevački identiteti“) donosi priloge o recentnijoj povijesno-političkoj, a slijedom toga i pseudo-znanstvenoj produkciji (poglavito od strane srpskih znanstvenika) koja je utjecala i utječe na pojavu podvojenih bunjevačkih identiteta u Srbiji, zatim o politikama pamćenja, kulturama sjećanja, stanju jezika i govora kod pojedinih ogranaka i sl.

Četvrta cjelina („Etnološke teme“) najopsežnije je poglavlje. Nižu se radovi o drevnoj mitskoj baštini, o tradicijskoj, ali i suvremenoj kulturi svih bunjevačkih ogranaka, npr. o odijevanju, o običajima, vjerovanjima, gastronomiji, obiteljskom životu, kulturi stanovanja, gospodarenju i dr.

Na koncu, imamo i „biografskih i bibliografskih“ radnji s tematskim i analitičkim razmatranjima publicistike te predstavljanja života i rada pojedinih istaknutih Bunjevaca.

Teme koje su, dakle, zastupljene u sadržaju ove knjige od velikoga su znanstvenoga, kulturnoga i političkoga značenja: migracijske studije i studije identiteta s fokusom na istraživanoj skupini – hrvatskoj bunjevačkoj (sub)etničkoj zajednici. Međutim, knjiga ima i posebno nacionalno i društveno značenje i na drugim razinama: ona je studija o (sub)etničkoj skupini koja je stoljećima sačuvala nacionalnu svijest; važna je u kontekstu knjiga o subetničkim skupinama kojih u hrvatskoj znanosti izrazito nedostaje; djelo ima važnost kao regionalna studija o općim eurointegracijskim procesima; a studija je vrlo značajna i zbog višedesetljetne izrazite osjetljivosti pravnog i političkog položaja bunjevač-

koga ogranka u Srbiji. Knjiga stoga nije doprinos samo u znanstvenom pogledu, već su rezultati istraživanja primjenjivi i u osmišljavanju vanjske politike Hrvatske te osobito hrvatske politike spram hrvatskih dijasporских zajednica, kako one usko političke tako i znanstvene, kulturne i prosvjetne.

Polazeći od koncepata interkulturalnih, transkulturalnih i multikulturalnih studija, ova knjiga problematizira bunjevačku povijesnu, lingvističku, demografsku, sociološku, etnološku i kulturno-antropološku problematiku u njezinim suvremenim i povijesnim kontekstima. Svrha i cilj ovako koncipirane knjige je utvrđivanje odrednica identiteta Bunjevaca te proširivanje spoznaja o etnokulturnim procesima njihova oblikovanja kao (sub)etničke grupe.

Istraživačke teme, pa tako i ovi radovi, temeljili su se na specifičnim kulturnim značajkama njihovih pojedinih ogranaka po kojima se bitno razlikuju od ostaloga stanovništva u okruženju. U središtu znanstvenih interesa je propitivanje akulturacijskih i asimilacijskih procesa koji su kod ove (sub)etničke grupe oblikovali prepoznatljive kulturnološke obrasce, mentalitete i identitete, ali i njihova integracija u prostorima na kojima obitavaju već više stotina godina. Prilozi u knjizi, koji su, kako se spomenulo, rezultati višegodišnjih istraživanja, utvrđuju nekadašnje i sadašnje stanje njihove svijesti o (njihovoj) etnonacionalnoj pripadnosti.

Prikazana je njihova povijest, disperziranost u prostoru, kultura te etnokulturni procesi od najranijih vremena do današnjih dana. Istodobnim interdisciplinarnim promatranjem svih bunjevačkih ogranaka produbljene su spo-

znaje o konstrukciji njihovog etničkog i kulturnog identiteta, kroz povijesni presjek, u različitim uvjetima u kojima se u svakoj sredini razvijala njihova svijest o identifikaciji unutar vlastite zajednice, ali i u odnosu prema pripadnicima drugih skupina.

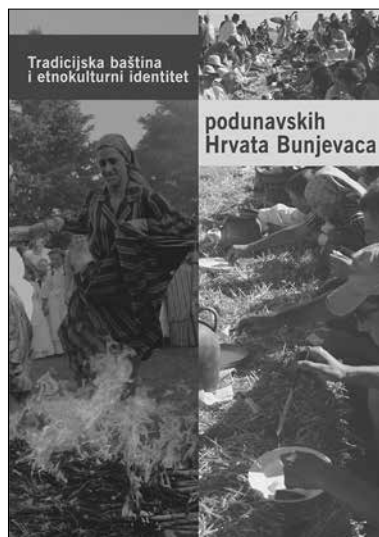
Ova knjiga će čitatelje, kojih će zasigurno biti i izvan znanstveno-stručnoga miljea, uputiti do kojega se stupnja može govoriti o Bunjevcima kao o homogenoj etnokulturnoj zajednici (zajedničko ime, jezik, pojedini elementi tradicijske kulture), a u kojoj mjeri kao o distinktivnim i regionalno specifično oblikovanim zajednicama s obzirom na njihovu disperzivnost u prošlosti i sadašnjosti.

Zbornik daje veliki doprinos hrvatskoj znanosti i kulturi te jedno od polazišta u osmišljavanjima identifikacijskih i svima iz njih proizlazećih procesa Bunjevaca, pa stoga i Hrvata. Njezino je objavljivanje, dakle, od širega kulturnoga, znanstvenoga te nacionalnoga interesa.

Goran Pavel Šantek

Tradicijska baština i etnokulturni identitet podunavskih Hrvata Bunjevaca, (ur. Milana Černelić (glavna urednica), Katarina Čeliković, Bojana Poljaković, Marijeta Rajković Iveta, Tihana Rubić, Dinko Šokčević, Tomislav Žigmanov), Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, FF Press i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Zagreb-Subotica, 2014., 523 str.

Višedesetljetno istraživanje koje je glavna urednica posvetila „bunjevačkom fenomenu“ u ovoj je knjizi proši-

reno s bačkih Bunjevaca u Vojvodini na onu skupinu koja i danas živi u Mađarskoj. Time se istraživanje podunavskog ogranka Hrvata Bunjevaca proširilo na najudaljeniju prostornu točku od njihova matičnoga područja – bunjevačke pradomovine na jugoistočnom dinarsko-jadranskom graničnom području odakle se ta subetnička skupina seobama proširila i razgranala na više bunjevačkih ograna.

Svjedocima smo globalizacije svijeta, ali i regionalizacije i partikularizacije, dvaju procesa koji se istovremeno odvijaju, a uz koje se neminovno javlja zanimanje i potraga za identitetom, ključnom riječi suvremene etnologije i antropologije – bilo da se radi o kulturnom, nacionalnom, etničkom, subetničkom, regionalnom ili nekom drugom identitetu. Znanstvenoj javnosti već je poznato da je više objavljenih monografija o drugim bunjevačkim ograncima plod višegodišnjih etno-regionalnih istraživanja pitanja etnogeneze Bunjevaca i bunjevačkog/bunjevačkih identiteta u okviru dvaju znanstvenih projekata